

Richtlijnen in de GPI 104 m.b.t. gebruik Bodycam niet afdwingbaar en onwettig!

Gelet op de onduidelijkheid omtrent de wettelijkheid van de zogenaamde richtlijnen in de GPI 104 i.v.m. het gebruik van de Bodycam, hebben we het onderwerp opnieuw geagendeerd op het onderhandelingscomité.

Tijdens het vorige onderhandelingscomité hebben wij reeds aangegeven dat wij twijfels hadden over deze "dwingende richtlijnen". De overheid bevestigde echter dat de procedures niet correct waren gevolgd, maar dat een eventuele aanpassing van de GPI pas later zou plaatsvinden (lees: onder een nieuwe minister).

Om duidelijkheid te krijgen over de wettelijkheid van een aantal passages, los van het feit dat de overheid deze omzendbrief niet heeft onderhandeld, heeft onze raadsman eveneens advies gevraagd aan het Controleorgaan op de Politionele Informatie (COC).

Wat blijkt? Het COC had zelf al het initiatief genomen om beide ministers te waarschuwen voor de problematische context waarin de GPI 104 zich bevindt. Het is dan ook opmerkelijk dat de overheid deze informatie heeft verzwegen voor hun "partners" van het onderhandelingscomité.

De conclusie van het COC is zeer duidelijk: punt 7 van de omzendbrief is niet alleen problematisch, het is simpelweg onwettig (in de bijlage vindt u een uitgebreid document met een analyse van deze GPI).

Geconfronteerd met deze bevindingen, reageerde de overheid eerder krampachtig door te verwijzen naar hun eerdere stelling dat de omzendbrief mogelijk later zou worden aangepast.

Uit de justitiële hoek bleek echter dat de omzendbrief voortkwam uit een politieke gevoeligheid, waarbij bepaalde partijen wilden dat burgers aan politieambtenaren konden eisen dat er gefilmd zou worden. Aangezien er geen politiek draagvlak was om dit in een wet te verankeren, hebben ze het in de GPI opgenomen. En zo werd dit probleem op de schouders van de politie gelegd.

Het was van belang dat de juridische dienst bevestigde dat deze omzendbrief NIET afdwingbaar is!

Vanuit justitie kregen we, na vele semantische argumenten over woordkeuze en interpretatie, inderdaad de bevestiging dat deze omzendbrief louter 'straffe taal' is en niet kan worden afgedwongen.

De conclusie van dit alles is dan ook duidelijk en bevestigd door de overheid tijdens het onderhandelingscomité: deze beruchte omzendbrief GPI 104 is niet alleen onwettig, maar op geen enkele wijze afdwingbaar.

Vincent Gilles
Voorzitter VSOA Politie

Vincent Houssin
Ondervoorzitter VSOA Politie

Is de omzendbrief GPI 104¹ betreffende het zichtbaar gebruik van individuele camera's onwettig?

In het verleden publiceerden we reeds twee artikelen over het gebruik van de "bodycam". In maart 2018 wijzigde de wetgever de Wet op het Politieambt en ontstond de mogelijkheid voor de politieambtenaar om een "bodycam" te dragen en bepaalde tussenkomsten te filmen.

We hebben toen een tussenkomst gevraagd bij het controleorgaan op de politionele informatie voor wat betreft de pre-opname, welke volgens ons onwettig was en niet afdoende geregeld in de wetgeving. Het controleorgaan leverde een advies af waarin er inderdaad werd vastgesteld dat de wetgeving onvoldoende bescherming bood om geluid op te nemen, en verklaarde de pre-opname als kennelijk onwettelijk. Ze drong aan bij de wetgever om een degelijk kader uit te werken. In afwachting werd, op onze vraag, in praktisch alle politiezones en federale diensten de pre-recording en/of de opname van geluid hierbij, uitgeschakeld.

Het nieuw wetgevend kader liet weliswaar lang op zich wachten, maar in november 2023 was ze een feit. In het voorbereidend advies bij het ontwerp van Wet gaf het controleorgaan te kennen dat een pre-opname niet nodig was, toch voerde de Wetgever ze in.

We vroegen ons toen, en nu, af welke belangen er feitelijk gediend worden hiermede.

Ondertussen horen we verschillende signalen van op het terrein, dat de batterij van de bodycam al na 2 uur leeg is, omwille van de constante pre-recording. Nieuwe toestellen en/of batterijen kunnen aangekocht worden uiteraard...

In het nieuw wetgevend kader is er sprake van een aantal voorwaarden om de bodycam te kunnen gebruiken, één ervan is: tijdens de duur van de interventie. Het begrip interventie wordt echter niet gedefinieerd in de wetgeving, wat mogelijks opnieuw een probleem kan scheppen voor de pré-opname.

Men slaag er dus in zes jaar tijd niet in om een sluitend en duidelijk wetgevend kader te creëren, maar men verwacht wel van de politiediensten op het terrein een correcte uitvoering van deze Wet, waarbij men slechts enkele seconden heeft om te oordelen of het gebruik van de bodycam, voldoet aan de wettelijke voorwaarden. "A recipe for disaster" dus.

Wie dacht dat het hierbij bleef, komt bedrogen uit. In ons laatste artikel van mei dit jaar beloofden we nog een vervolg. De overheid ging immers nog een stapje verder door een omzendbrief GPI 104 te publiceren welke een activatieverzoek voor de burger voorziet. De wet voorziet dit echter niet en spreekt dit zelfs tegen. Reden voor ons om het op de agenda van het onderhandelingscomité te plaatsen. Aldaar erkende de overheid dat de omzendbrief niet-onderhandeld werd en men dit wel had moeten doen.

Het VSOA-politie vroeg vervolgens, logischerwijze, om ze in te trekken en het opnieuw op de agenda te plaatsen. Immers, de omzendbrief werd verspreid naar alle lokale zones welke ze integreerden in hun eigen dienstnota's, omwille van de dwingende taal in de omzendbrief (van welke de wettelijke basis nota bene onduidelijk is). Ter info: personeelsleden van de geïntegreerde politie die een dienstnota negeren, riskeren een tuchtstraf.

De overheid weigerde om de omzendbrief in te trekken en stelde dat de omzendbrief niet dwingend was. Dit ondanks het veelvuldig gebruik van de dwingende werkwoordvervoeging "u zal".

¹ 6 FEBRUARI 2024 GPI 104 - Gemeenschappelijke richtlijn van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken aangaande het zichtbaar gebruik van individuele camera's

Kan u zich een zelfde these voorstellen bij een operatieorder in het kader van openbare orde?

De overheid zag ook geen probleem voor wat het activatieverzoek van de burger betrof.

We zagen ons genoodzaakt deze problematiek voor te leggen aan het controleorgaan.

Dit controleorgaan bezorgde ons afgelopen week een advies.

Nu blijkt niet enkel dat het activatieverzoek problematisch is, het controleorgaan had de overheid voorafgaand aan de publicatie van de omzendbrief tevens gewaarschuwd!

Deze correspondentie van het controleorgaan werd nimmer opgenomen als documentatie bij de onderhandelingen. Integendeel, de overheid liet uitschijnen dat de vakorganisaties problemen zagen waar er geen waren, terwijl ze wist dat het controleorgaan opmerkingen had?

Nochtans werd het controleorgaan opgericht door de Wetgever om advies te geven in deze materie.

Het is uiteraard gemakkelijk om regels te bepalen waar men zich zelf niet dient aan te houden, of om spelregels te wijzigen tijdens het spel.

Het punt werd door ons alvast opnieuw op de agenda van het onderhandelingscomité geplaatst. Het zal eveneens opnieuw op de agenda van de basisoverlegcomités dienen geplaatst te worden, met de uitdrukkelijke vraag om de toepassing van de omzendbrief op te schorten.

We herhalen hier even het besluit van het antwoord van het controleorgaan:

“De conclusie van het COC is dat minstens het punt 7 van de omzendbrief GPI 104 zeer problematisch is en, voor zover het een verplichting oplegt of zou opleggen aan het lid van het operationeel kader om in te gaan op elk of een verzoek tot activering van de individuele camera door een burger, **onwettig** is, nog daar gelaten de zeer brede en problematische definitie van een *rechtstreeks betrokken persoon* in de omzendbrief, die evenmin enige steun in de WPA of andere relevante wet vindt.”

Als hiërarchisch ondergeschikte norm die strijdig is met de hogere rechtsnorm kan enkel worden geadviseerd en besloten dat **het betwiste punt 7 buiten toepassing** dient te worden gelaten.

Gelet op de GPI-brede relevantie van dit advies en standpunt worden ook de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie, de commissaris-generaal van de federale politie en de Voorzitter van de Vaste Commissie van de Lokale politie in kennis gesteld.”

Update:

Het punt werd behandeld op het onderhandelingscomité van woensdag 25 september 2024.

De overheid zou binnen de dertig dagen met een aangepaste tekst komen.

In afwachting werd er alvast gesteld dat de omzendbrief niet afdwingbaar is ten aanzien van noch de federale politie, noch de lokale politie.

Een activatieverzoek door een rechtstreeks betrokken persoon kan niet, bijgevolg dient de drager van de bodycam hier niet op in te gaan.

Vincent Gilles
Voorzitter VSOA

Vincent Houssin
Ondervoorzitter VSOA